

Konferencija „Aktivno starenje i institucionalni razvoj kroz Program za cjeloživotno učenje”
Zagreb, 15. lipnja 2012.

Cjeloživotno učenje i internacionalizacija obrazovanja u RH

mr.sc. Loredana Maravić
Služba za međunarodnu suradnju, europske poslove i cjeloživotno učenje
MZOS

TEME

1. Hrvatski pregovori s EU za poglavlje “Obrazovanje i kultura” (2006.) kao okvir za internacionalizaciju obrazovanja
2. Strateški dokumenti EU važni za internacionalizaciju obrazovanja u RH (“Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”, “Mladi u pokretu”, “Program za nove vještine i radna mjesta”)
3. Program za cjeloživotno učenje kao važan instrument provedbe obrazovne politike EU
4. Hrvatski kvalifikacijski okvir kao ključni reformski instrument obrazovne politike ove Vlade
5. Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje npr. „učiti kako učiti”

OKVIR ZA INTERNACIONALIZACIJU OBRAZOVANJA – PREGOVORI O HRVATSKOME PRISTUPANJU EU

- Uvjet pristupanja EU je prihvaćanje prava i obveza EU (pravne stečevine – *acquis*).
- Država kandidatkinja ne može u pregovorima mijenjati pravnu stečevinu EU, već se pregovara o uvjetima njezine primjene.
- To nisu klasični pregovori, već prilagodba sustavu EU.
- Obrazovanje je prvenstveno u nadležnosti država članica. U pravnoj stečevini EU nema puno zakonskih odredbi koje je trebalo ugraditi u hrvatsko zakonodavstvo.
- Međutim, postoji niz preporuka, smjernica i aktivnosti u koje se trebalo uključiti.

OBRAZOVNA POLITIKA EU

- Obrazovanje je važno područje zajedničke politike EU budući da je znanje temelj uspješnog gospodarstva (*knowledge-based economy*).
- Provodi se otvorenom metodom koordinacije svih država članica EU čiji je cilj USKLADITI nacionalne obrazovne politike i postići zajedničke ciljeve.
- 2006. pregovori za poglavlje „Obrazovanje i kultura” - utvrđena je visoka stopa usklađenosti hrvatskog obrazovnog sustava sa zemljama članicama EU.

Reforme obrazovnog sustava provedene slijedom pregovora s EU

- RH se djelomično uključila u otvorenu metodu koordinacije obrazovne politike EU (izrada zajedničkih izvješća o obrazovnim sustavima, praćenje preporuka, primjera dobre prakse, učenje od kolega/*peer learning*).
- U hrvatske zakone kojima se regulira obrazovanje unesene su odredbe o primjeni načela nediskriminacije spram državljana EU u odnosu na hrvatske državljane (npr. besplatno pohađanje visokih učilišta za državljane EU ako zadovoljavaju uvjete određene za hrvatske državljane, osnovno/srednje obrazovanje: pomoć u učenju hrvatskog jezika i savladavanju programa, omogućiti učenje materinjeg jezika i kulture zemlje EU čiji su državljani – primjena od pristupanja EU).

Obrazovne reforme RH 2007.-2012.

- Usklađene s reformama u zemljama članicama EU čiji je cilj poboljšanje obrazovnog sustava.
- Za visoko obrazovanje to je BOLONJSKI PROCES: tri razine obrazovanja (preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studij) kao instrument za harmonizaciju visokoškolskih kvalifikacija u EU. Ciljevi: jasnoća, prohodnost, kvaliteta.
- Za strukovno obrazovanje to je KOPENHAŠKI PROCES. Ciljevi: modernizacija, prohodnost, partnerstvo s industrijom, usklađenost s tržištem rada.
- Za cjeloživotno učenje (obrazovnu vertikalnu) to je rad na Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (HKO) slijedom smjernica o Europskom kval. okviru. Nac. kval. okvir predstavlja postupke i instrumente koji vode do priznavanja ishoda učenja u određenoj zemlji (sve razine obrazovanja). Ciljevi: lakše vrednovanje ishoda učenja (npr. kod prvostupnika) i kvalitetnije povezivanje potreba tržišta rada s obrazovnim programima.

PRIMJERI AKTIVNOSTI U SKLOPU REFORME – INTERNACIONALIZACIJE OBRAZOVNOG SUSTAVA

- projekti financirani iz sredstava pomoći EU (CARDS i PHARE – do 2007.), te Instrumenta predpristupne pomoći - IPA (RH koristi IPA-u od 2007. i ima pravo korištenja do pristupanja EU). Zadovoljeni su strogi uvjeti za administriranje projekata (u području obrazovanja odjeli za IPA-u ustrojeni su u MZOŠ-u i Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.) Ti odjeli zaprimaju prijedloge projekata i prate njihovu provedbu.
- **TEMPUS**: potpora provedbi reforme visokoga obrazovanja (Bolonjskom procesu) kroz suradnju sveučilišta. Hrvatska je TEMPUS koristila 2000.-2009. Projekte su predlagala i provodila sveučilišta (u vrijednosti od ukupno 3 mil EUR godišnje iz programa CARDS/PHARE/IPA).

PRIMJER AKTIVNOSTI U SKLOPU REFORME – INTERNACIONALIZACIJE OBRAZOVNOG SUSTAVA: PROGRAM ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE EU

- RH punopravno sudjeluje od 1.1. 2011. - glavni program EU za obrazovanje (nije program pomoći EU). Uvjet punopravnog sudjelovanja zemalja koje nisu članice EU je plaćanje godišnje članarine koju snosi MZOS.
- **Instrument provedbe europske politike obrazovanja i osposobljavanja (učenje kroz mobilnost).**
- Sudjelovanje je obveza država članica EU. RH ju je preuzela slijedom pregovora.
- Opći cilj programa: „kroz cjeloživotno učenje doprinijeti razvoju EU kao naprednog društva temeljenog na znanju, s održivim gospodarskim razvojem, većim brojem radnih mjesta više kvalitete, te veće društvene kohezije... Posebice se teži jačanju međusobne razmjene, suradnje i mobilnosti među sustavima obrazovanja i osposobljavanja EU...”

ŠTO NAKON PRISTUPANJA EU?

- RH će se aktivnije uključiti u obrazovnu suradnju zemalja članica (otvorenu metodu koordinacije) = aktivno sudjelovanje u izradi strategija, veća razina provedbe, pristup europskim fondovima sa sredstvima za provedbu tih strategija.
- Strateški okvir obrazovne suradnje s EU: **“Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”**, Vijeće EU 2009.
- Cilj 1.- da cjeloživotno učenje i mobilnost postanu stvarnost npr. razvojem kvalifikacijskih okvira, promidžbom **učenja kroz mobilnost**, uvođenjem mjera za fleksibilnije načine učenja (informalno/neformalno).
- Cilj 2. - poboljšati kvalitetu i učinkovitost obrazovanja i osposobljavanja svim učenicima i studentima omogućiti **stjecanje temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za zapošljavanje** (bolje povezati nastavne programe s potrebama tržišta rada).

Strateški okvir obrazovne suradnje s EU: “**Obrazovanje i osposobljavanje 2020.**”

- Cilj 3. - promicati **jednakost** i socijalnu koheziju (mjere: visokokvalitetno obrazovanje u ranoj dobi, bolje usmjeravanje potpora, inkluzivno obrazovanje).
- Cilj 4. – osnažiti **kreativnost i inovacije u obrazovanju** (mjere: stvaranje partnerstva sa zajednicom, pogotovo s poslovnim sektorom kako bi obrazovne ustanove bile više povezane s potrebama tržišta rada i društva).
- Radni prioriteti EU za 2012.-2014.: izrada strategije cjeloživotnog učenja, mobilnost radi učenja, osnovne kompetencije (pismenost/e-pismenost, matematika, prirodne znanosti, materinji jezik i strani jezici...), stručno usavršavanje nastavnika i čelnika obrazovnih ustanova, učinkovito financiranje i evaluacija, partnerstvo s gospodarstvom i civilnim društvom, stvaranje poticajnog okruženja za učenje...)

Instrumenti provedbe strateškog okvira obrazovne suradnje s EU: **“Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”**

- inicijative “Mladi u pokretu”/*Youth on the Move* i “Program za nove vještine i radna mjesta”/*Agenda for new skills and jobs*
- glavni program EU za obrazovanje “Program za cjeloživotno učenje”/*Lifelong Learning Programme*
- Ako sudjelujete u programima EU – sudjelujete u provedbi obrazovne politike EU. MZOS potiče takvo sudjelovanje i izdvaja značajna proračunska sredstva.

Inicijativa “Mladi u pokretu”

- “Mladi trebaju biti u središtu programa rada EU kako bi se stvorilo gospodarstvo utemeljeno na znanju, ...visokoj razini obrazovanja i vještina usklađenima s potrebama tržišta rada.”
- Poziva se zemlje članice da pristupe rješavanju izazova s kojima se suočavaju mladi (npr. pristup mladih tržištu rada kako bi se smanjio udio mladih u ukupnom broju nezaposlenih).
- MZOS – uvodi mjere za bolje usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada (kroz Hrvatski kvalifikacijski okvir).

Inicijativa EU “Program za nove vještine i radna mjesta”

- Za konkurentno, održivo i inovativno gospodarstvo potrebna je radna snaga s novim vještinama.
- Prioriteti Inicijative: modernizacija tržišta rada, povećati razinu vještina radne snage u EU, bolji radni uvjeti, stvaranje novih radnih mjesta (npr. kroz promicanje poduzetništva i samozapošljavanja).
- Kroz HKO će Ministarstvo rada uspostaviti sustav praćenja potreba gospodarstva sa znanjima i vještinama i osigurati da ishodi učenja prate potrebe tržišta rada.
- Glavni razlog nezaposlenosti u RH: nesrazmjer ponude (kvalifikacija na tržištu rada) i potražnje (kvalifikacija koje se traže).

Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO)

- **ključni reformski instrument** obrazovne politike
- Po prvi put se razvoju obrazovnog sustava pristupa sagledavajući sve obrazovne razine u cjelini, oslanjajući se na strateške prioritete EU te u partnerstvu više ministarstava. Samo **integriranim politikama**, (obrazovnom politikom, politikom zapošljavanja i politikom regionalnog razvoja) moguće je razviti gospodarstvo konkurentno sa članicama EU.
- dovršen Nacrt prijedloga zakona o HKO-u: u tijeku je javna rasprava (www.mzos.hr)

Hrvatski kvalifikacijski okvir

- Na svim razinama obrazovanja obrazovni programi trebaju biti temeljeni na jasnim **ishodima učenja** što podrazumijeva prijelaz s koncepta onoga što nastavnik treba prenijeti na ono što učenik/student treba znati. Takav pristup ostavlja određenu slobodu i kreativnost obrazovnim ustanovama i nastavnom kadru u provedbi obrazovnih programa kojima se stječu jasno propisani standardizirani ishodi učenja.
- Ishodi koji se stječu u obrazovnom procesu trebaju biti usklađeni s potrebama tržišta rada, razvoja pojedinca i društva u cjelini, a propisivanje ishoda učenja na svim obrazovnim razinama bit će rezultat istraživanja potreba tržišta rada te procjene i dogovora stručnjaka u sektorskim vijećima (obrazovne ustanove i poslodavci).

HKO i cjeloživotno učenje

- HKO će stvoriti temelje za vrednovanje ishoda **neformalnog** (npr. kroz tečajeve) i **informalnog** (npr. na radnom mjestu) **učenja** uz razvoj sustava osiguravanja kvalitete što će podići konkurentnost hrvatskih građana na europskom tržištu rada.
- HKO se odnosi na sve razine obrazovanja - cjeloživotno učenje (EK). Za cjeloživotno učenje su definirane ključne kompetencije npr. „UČITI KAKO UČITI” (organizacija učenja, učinkovito upravljanje vremenom i informacijama, osviještenost o procesu učenja i vlastitim potrebama, prepoznavanje prilika za učenje, stjecanje i usvajanje novog znanja i vještina, korištenje usmjeravanja).

ZAKLJUČAK – PREDNOSTI INTERNACIONALIZACIJE OBRAZOVANJA

- aktivno sudjelovanje u stvaranju obrazovne politike EU (strategija, inicijativa) i njihova provedba u RH (npr. mjere za povećanje visokobrazovanih osoba u EU na 40% (prosjek EU 33%))
- pristup fondovima EU za provedbu strategija, inicijativa, mjera – sredstva za obrazovanje su u Europskom socijalnom fondu/*European Social Fund* – samo za države članice EU
- studiranje u EU pod istim uvjetima kao za državljane zemlje u kojoj se nalazi sveučilište (jednaki iznos školarina) – pretraživanje preko mreže *Eurydice* i portala *Ploteus*
- sve kvalifikacije će se opisati jednom od razina HKO-a koji je povezan s Europskim kval. okvirom (pomoć poslodavcima i obrazovnim ustanovama).

DODATAK: DEFINICIJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA

- „**Rezolucija o cjeloživotnom učenju**“ (Službeni list EZ 2002.), Vijeće Europske unije: politika cjeloživotnog učenja mora obuhvatiti učenje od predškolske dobi do one nakon umirovljenja, cjeloživotno učenje obuhvaća cijeli spektar formalnog, neformalnog i informalnog učenja, a odnosi se na sve aktivnosti tijekom života kojima se unapređuju znanja, vještine i kompetencije za osobni, građanski, društveni i profesionalni razvoj. Stoga se u razvoju politike cjeloživotnog učenja treba dužna pažnja posvetiti svim razinama obrazovanja.

DEFINICIJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA

Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (2003.)

„Visoko obrazovanje se temelji i na ... konceptu cjeloživotnog obrazovanja.”

Strategija obrazovanja odraslih (2004.)

„Suvremena strategija obrazovanja temelji se na načelu *cjeloživotnog učenja*, potaknutog činjenicom da se količina novoga znanja povećava velikom brzinom, pa znanja stečena u tradicionalnom obrazovnom sustavu zastarijevaju i nisu dostatna potrebama pojedinca i društvene zajednice.”

„Cjeloživotno učenje smatra se neprekinutim kontinuitetom «od kolijevke do groba», ono počiva na četiri temeljna stupa, prema kojima pojedinac mora: «učiti znati», «učiti činiti», «učiti biti» i «učiti živjeti zajedno»*. Ljudi će dosljedno planirati aktivnosti učenja tijekom čitavog života samo ako *žele* učiti.”

*Izvješće UNESCO-vog Povjerenstva za razvoj obrazovanja za 21. stoljeće

DEFINICIJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA

Zakon o obrazovanju odraslih (2007)

„Obrazovanje odraslih temelji se na načelima: –cjeloživotnog učenja”

Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u RH 2008.-2013.

„Ciljevi reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

- izgraditi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućava cjeloživotno učenje i mobilnost”

Zakon o strukovnom obrazovanju (2009.)

„Ciljevi strukovnog obrazovanja su:

– omogućiti polaznicima stjecanje temeljnih i strukovnih kompetencija za dobivanje kvalifikacija potrebnih tržištu rada, za daljnje obrazovanje te cjeloživotno učenje, a u funkciji osobnog razvoja te gospodarskog i općeg razvoja društva.”

DEFINICIJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA

Strategija održivog razvitka RH (2009.): „Obrazovanje za održivi razvitak je cjeloživotno obrazovanje – njime se razvija svijest o posljedicama vlastitih odluka koje ne podržavaju održivi razvitak.”

Strategija učenja za poduzetništvo (2010.): „Ciljevi strategije obrazovanja za poduzetništvo su: senzibilizirati javnost o poduzetništvu te razviti pozitivan stav prema cjeloživotnom učenju za poduzetništvo...”

Smjernice za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije (2012.): „Cjeloživotno učenje i obrazovanje jedna je od bitnih pretpostavki te moguć put za postupnu preobrazbu u učeću zajednicu zadovoljnih pojedinaca, a time i kompetitivno društvo utemeljeno na neprestanom stvaranju i primjeni novih znanja. Razlika između obrazovanja i učenja jest u tome što obrazovanje obuhvaća samo organizirano (formalno) učenje, dok je pojam učenja širi, uključuje i nenamjerno, neorganizirano i spontano stjecanje znanja i vještina te se može provoditi neformalno i informalno tijekom cijelog života.”

CJELOŽIVOTNO UČENJE I OBRAZOVANJE ODRASLIH

Smjernice za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije (2012.)

„...naša stvarnost pokazuje da je u sustave cjeloživotnog učenja uključen vrlo mali broj građana, i to usprkos velikom broju nezaposlenih i obrazovanih s nedovoljnim osnovnim kompetencijama za opstanak na tržištu rada ili za neprestano prilagođavanje društvenim i gospodarskim promjenama i izazovima opstanka u konkurentnom okruženju.

Tako je 2008. godine u nas udjel radnoaktivne populacije u formalnom procesu cjeloživotnog učenja iznosio samo 2,2%, dok je primjerice prosjek uključenosti građana *EU* bio veći od 8%, a u *SAD-u* čak veći od 40%.

Mnoge institucije nude i provode programe formalnog cjeloživotnog obrazovanja, ali to su pretežno programi za stjecanje dodatnih strukovnih vještina i znanja te usavršavanje zaposlenih.”

Definiranje pojma „cjeloživotno učenje”

Koji je odnos obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja?

Koja je uloga cjeloživotnog učenja?